

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	10So/97/2013
Identifikačné číslo spisu:	1013201084
Dátum vydania rozhodnutia:	10.12.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Zuzana Ďurišová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:1013201084.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a členov senátu JUDr. Jany Henčekovej, PhD. a JUDr. Petra Paludu, v právnej veci navrhovateľa C. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom D., proti odporkyni Sociálnej poisťovni - ústrediu, Ul. 29. augusta 8, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX X - I. zo dňa 25.03.2013, konajúc o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 10Sd/36/2013-27 zo dňa 18.09.2013, jednomyseľne, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 10Sd/36/2013-27 zo dňa 18. septembra 2013 p o t v r d z u j e .

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil podľa § 250q ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O.s.p.“) preskúmané rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X - I. zo dňa 25.03.2013, ktorým zamietla žiadosť navrhovateľa o zvýšenie starobného dôchodku za čas od 20.03.1996 do 31.12.2003, keďže v uvedenom období podľa § 23 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) poberal starobný dôchodok.

V odôvodnení krajský súd uviedol, že sociálnym poistením sa realizuje ústavné právo občanov na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu aj pri strate živiteľa (č. 36 Ústavy SR). Realizácia týchto ústavných práv je ponechaná na zákon. Je všeobecne spoločensky akceptovateľné, že v oblasti hmotného zabezpečenia v starobe zákon stanovuje kritériá, za ktorých toto zabezpečenie prináleží (vek, trvanie poistného vzťahu atď.). Za obdobne akceptovateľné kritérium treba považovať podľa názoru súdu i zásadu, na ktorej bol postavený zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, podľa ktorej osoba buď poberala starobný dôchodok alebo dosahovala príjem z pracovnej aktivity, a preto na zabezpečenie v starobe ešte nebola odkázaná (§ 23 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb.). Navrhovateľovi bol priznaný dôchodok podľa tejto skoršej právnej úpravy, jeho prípadné nároky na zvýšenie už priznaného starobného dôchodku možno posudzovať až do účinnosti novej právnej úpravy

(§ 259 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 721/2004 Z. z.) len podľa zákona č. 100/1988 Zb. Mylne sa navrhovateľ domnieva, že uvedené ustanovenie sa na jeho prípad nevzťahuje, pretože o jeho starobnom dôchodku už bolo právoplatne rozhodnuté. Prechodné ustanovenie § 259 sa týka i rozhodovania o zmene už právoplatne priznaných dávok, o čo v prípade navrhovateľa nepochybne ide. Skoršia právna norma vylučovala popri poberaní starobného dôchodku aj dosahovanie príjmu zo zárobkovej činnosti. Zvýšenie dôchodku preto upravovala len za situácie, ak ten, komu nárok na dávku vznikol, dávku nepoberal (§ 23 ods. 1). V rozhodujúcom období navrhovateľ starobný dôchodok poberal, preto nebolo možné zvýšiť starobný dôchodok podľa § 23 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. Nová právna úprava s účinnosťou od 1. januára 2004 od tejto zásady síce upustila (§ 66 ods. 3), avšak z prechodných ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. vyplýva, že dôsledne rešpektuje zásadu dôchodok alebo príjem až do zrušenia zákona č. 100/1988 Zb., teda do 31.12.2003 (napr. § 259 ods. 1, § 261 ods. 3).

Proti rozsudku krajského súdu podal navrhovateľ odvolanie, v ktorom konštatuje, že nakoľko dodržiaval zákonom stanovenú povinnosť platiť poistné, prináleží mu za to primeraná náhrada. Nová právna úprava len potvrdzuje fakt, že ňou došlo k odstráneniu nedostatkov pôvodnej právnej úpravy. Nesprávne je pre neho aj odôvodnenie, že platil poistné aj v období, na ktoré nemožno prihliadať pri úprave dôchodku. Žiada preto odvolací súd, aby rozsudok krajského súdu zrušil.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu uviedla, že dôvody, ktoré navrhovateľ uvádza v odvolaní, sú neopodstatnené. S poukazom na ustanovenia § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a § 23 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. zvýšenie starobného dôchodku bolo za obdobie od 20.03.2003 do 31.12.2003 zamietnuté, pretože navrhovateľ poberal za uvedené obdobie starobný dôchodok. Navrhla preto, aby odvolací súd rozhodnutie krajského súdu ako vecne správne potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 O.s.p. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spojení s ust. § 250s prvá veta O.s.p. odvolanie prípustné, dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa je nedôvodné. Rozhodol jednomyselne bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (www.nsud.sk). Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 10.12.2014 (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p.).

Podľa § 244 ods. 1, 2 a 3 O.s.p. v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy. V správnom súdnictve preskúmajú sudy zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov štátnej správy, orgánov územnej samosprávy, ako aj orgánov záujmovej samosprávy a ďalších právnických osôb, ako aj fyzických osôb, pokiaľ im zákon zveruje rozhodovanie o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy. Rozhodnutiami správnych orgánov sa rozumejú rozhodnutia vydané nimi v správnom konaní, ako aj ďalšie rozhodnutia, ktoré zakladajú, menia alebo zrušujú oprávnenia a povinnosti fyzických alebo právnických osôb alebo ktorými môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb priamo dotknuté.

Podľa § 250l O.s.p., podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov. Pokiaľ v tejto hlave nie je ustanovené inak, použije sa primerane ustanovenie druhej hlavy s výnimkou § 250a.

Podľa § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu z nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, o nároku na úpravu dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, o nárokoch na náhradu škody spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, o nároku zamestnanca z pracovného pomeru, ktoré sa uspokojovali z garančného fondu (ďalej len

„peňažná náhrada“) a o nároku na podporu v nezamestnanosti, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky, náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania alebo podpory v nezamestnanosti za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o uvedenej dávke, náhrade škody, peňažnej náhrade alebo podpore v nezamestnanosti už bolo právoplatne rozhodnuté, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej ustanovenými.

Podľa § 23 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 31.12.2003, občanovi, ktorý je zamestnaný po vzniku nároku na starobný dôchodok a nepoberá tento dôchodok alebo jeho časť, invalidný dôchodok alebo dôchodok za výsluhu rokov, sa zvyšuje starobný dôchodok za každých 360 kalendárnych dní zamestnania o 6% priemerného mesačného zárobku, z ktorého sa vymeriava, prípadne sa vymeral dôchodok; ak občan nebol zamestnaný 360 kalendárnych dní, zvyšuje sa starobný dôchodok za každých ďalších kalendárnych 90 dní zamestnania o 1,5% priemerného mesačného zárobku, z ktorého sa vymeriava, prípadne sa vymeral dôchodok.

Podľa § 14 zákona č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni účinného do 31.12.2003, poistné na dôchodkové zabezpečenie platia

- a) zamestnanci zúčastnení na dôchodkovom zabezpečení,
- b) zamestnávateľia za zamestnancov uvedených v písmene a),
- c) samostatne zárobkovo činné osoby zúčastnené na dôchodkovom zabezpečení,
- d) spolupracujúce osoby zúčastnené na dôchodkovom zabezpečení,
- e) osoby zárobkovo činné v cudzine zúčastnené na dôchodkovom zabezpečení,
- f) osoby dobrovoľne pokračujúce v účasti na dôchodkovom zabezpečení,
- g) Národný úrad práce,
- h) štát.

Predmetom odvolacieho konania bolo preskúmanie rozsudku krajského súdu, preto primárne, v medziach odvolania, preskúmal Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie odporkyne o zamietnutí žiadosti navrhovateľa o zvýšenie starobného dôchodku za obdobie od 20.03.1996 do 31.12.2003, pričom predovšetkým riešil otázku, či navrhovateľovi, ktorý poberal v rozhodujúcom období starobný dôchodok, a súčasne platil poistné na dôchodkové poistenie ako SZČO, patrí zvýšenie dôchodku za čas od 20.03.1996 do 31.12.2003, teda do účinnosti zákona o sociálnom poistení.

Zo súdneho spisu, ktorého súčasťou je aj administratívny spis, odvolací súd zistil, že navrhovateľovi bol rozhodnutím zo dňa 18.09.1996 sp. zn. XXX XXX XXXX podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení od 20.03.1996 priznaný starobný dôchodok vo výške 3.517,- Sk mesačne. Za čas od 20. marca 1996 do 31. decembra 2003 si navrhovateľ riadne platil poistné na dôchodkovom poistení ako SZČO. Navrhovateľ sa domáhal zvýšenia dôchodku za hore uvedené obdobie práve z dôvodu, že v uvedenom období uhrádzal poistné na dôchodkové poistenie, lebo mu túto povinnosť ukladal zákon (§ 14 ods. 1 písm. b/ zákona č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni).

Najvyšší súd sa s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 2 O.s.p. v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku krajského súdu, konštatuje správnosť dôvodov, na základe ktorých krajský súd rozhodol a pre zdôraznenie správnosti rozsudku doplnia ďalšie dôvody.

Z ustanovení zákona č. 100/1988 Zb., konkrétne z § 23 ods. 1, vyplýva, že starobný dôchodok sa fyzickej osobe (občanovi), ktorá je zamestnaná, zvyšuje za rozhodujúce obdobie len za predpokladu, že osoba nepoberá daný starobný dôchodok. Argumentom a contrario dospejeme k právnomu záveru, že fyzická osoba (občan), ktorá po vzniku nároku na starobný dôchodok bola zamestnaná, avšak poberala aj daný starobný dôchodok, nemá nárok na zvýšenie starobného dôchodku podľa počtu dní zamestnania, a to aj za situácie, ak odvádzala poistné do štátneho orgánu pôsobiaceho na úseku sociálneho zabezpečenia. Ako správne uviedol krajský súd vo svojom rozhodnutí, uvedená právna situácia vychádzala zo zásady dôchodok alebo príjem, ktorú nebolo možné obísť. Aj keď sa situácia

zmenila účinnosťou zákona o sociálnom poistení (od 01.01.2004), nebolo možné zvýšiť sumu starobného dôchodku za obdobie platenia poistného na dôchodkové zabezpečenie do 31.12.2003, pretože zákon o sociálnom poistení vo svojom ustanovení § 259 ods. 1 nestanovil nepriamu retroaktivitu svojho zákona. Nepriama retroaktivita podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 38/99 znamená, že ide o stav: „v ktorom nová právna úprava nevytvára žiadne právne účinky smerujúce pred deň nadobudnutia účinnosti, avšak kvalifikuje tie právne úkony, ku ktorým došlo ešte pred nadobudnutím jej účinnosti, v dôsledku čoho môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu tých právnych účinkov, ktoré boli predtým späté s ich uzavretím.“ To znamená, že na právne vzťahy vzniknuté pred 01.01.2004 nebolo možné dňom účinnosti aplikovať nový právny predpis o sociálnom poistení, ktorý upustil od spomínanej zásady.

Neostáva preto iné ako konštatovať, že správny orgán postupoval v súlade so zákonom, keď nezvýšil navrhovateľovi starobný dôchodok, a to aj za situácie, že ako poberateľ starobného dôchodku riadne odvádzal ďalšie poistné. Vychádzajúc z trojdelenia štátnej moci na výkonnú, zákonodarnú a súdnu, súdy môžu zákony len aplikovať, interpretovať a podľa nich rozhodnúť, a to aj v prípade, ak sa javí právna norma ako nespravodlivá. Jediný možný nástroj nápravy, ktorý súdy majú k dispozícii v prípade, ak je podľa ich záveru právny predpis v rozpore s Ústavou SR, je konanie podľa § 109 ods. 1 písm. b) O.s.p. prerušiť a postúpiť návrh ústavnému súdu na zaujatie stanoviska. V danom prípade však už táto možnosť neprichádza do úvahy, pretože spomínané právne predpisy boli už zrušené.

Na základe uvedeného najvyšší súd rozhodol podľa § 219 ods. 1 a 2 O.s.p. v spojení s § 250ja ods. 3 druhá veta O.s.p. tak, že rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 10Sd/36/2013-27 zo dňa 18.09.2013 potvrdil ako vecne správny.

O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods.1 v spojení s § 250k ods.1 a § 250l ods. 2 O.s.p. tak, že účastníkom ich náhradu nepriznal, lebo navrhovateľ v konaní nebol úspešný a odporkyňa nárok na náhradu trov konania nemá.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.